

3 Mart 2016
ANKARA

TÜRKİYE'DE YAŞAYAN TRANSLARA KARŞI HAK İHLALLERİ BİLGİ NOTU – 2¹

Bu bilgi notu, 3 Mart Dünya Seks İşçileri Günü vesilesi ile hazırlanmış ve ilgili paydaşlara gönderilmiştir.

KISACA KIRMIZI ŞEMSIYE...

Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği, Türkiye'deki kadın, erkek ve trans seks işçilerinin maruz kaldıkları toplumsal dışlanma, damgalanma, ayrımcılık ve şiddet ile cinsel sağlık ve üreme sağlığı konularında karşılaştıkları sorunlar ile ilgili seks işçilerini bilgilendirmeyi, harekete geçirmeyi, örgütlemeyi ve seks işçilerinin ihtiyaç ve taleplerine uygun şekilde kamuoyu ve yetkililer nezdinde savunuculuk çalışmaları yapmayı hedefleyen bir sivil toplum kuruluşudur.

Kırmızı Şemsiye Derneği, seks işçilerinin maruz kaldıkları her türlü hak ihlalinin son bulması, seks işçiliğinin bir emek biçimi olarak kabul edilmesi ve seks işçilerinin de diğer vatandaşlar gibi adil bir düzen içerisinde eşitçe yaşayabilmesini **vizyon** edinmiştir.

Kırmızı Şemsiye Derneği'nin **misyonu**; seks işçilerinin sorunları ve bu sorunlara karşı çözüm önerilerini toplumun ve ilgili yetkililerin gündemine taşımak, görünür kılmak; seks işçilerinin çıkarlarına uygun mevzuat ve politikaların geliştirilmesi için savunuculuk faaliyetleri yürütmek; seks işçilerinin maruz kaldıkları hak ihlallerine karşı kapasitelerini güçlendirmek ve çeşitli destek mekanizmalarına erişmelerini sağlamaktır.

¹ İlgili bilgi notu, Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği tarafından uygulanan ve İsveç İstanbul Başkonsolosluğu ve Açık Toplum Vakfı tarafından finansal olarak desteklenen "Türkiye'de Translara Yönelik Hak İhlallerinin Savunuculuk Perspektifiyle İzlenmesi" adlı projesi kapsamında hazırlanmıştır.

AÇIK
TOPLUM
VAKFI

Dernek, vizyonu ve misyonu doğrultusunda, çeşitli etkinlikler düzenlemekte, yayınlar üretmekte ve faaliyetler gerçekleştirmektedir. Derneğin, halihazırda yürüttüğü çeşitli programlar bulunmaktadır. Bunlardan ilki, transların maruz kaldıkları hak ihlallerinin izlenmesi, raporlanması ve belgelenmesi çalışmasıdır. Bu kapsamda translara karşı hak ihlalleri sistematik şekilde izlenmekte ve belgelenmekte, ortaya çıkan veriler üzerinden hazırlanan raporlar üzerinden, genel durumun iyileştirilmesine yönelik savunuculuk çalışmaları yapılmaktadır.

Dernek tarafından yürütülen ikinci çalışma, savunuculuk ve lobicilik faaliyetidir. Bu kapsamda, transların yaşam koşullarının iyileştirilmesi, maruz kaldıkları şiddete karşı kapasitelerinin güçlendirilmesi ve bir araya gelerek örgütlenmeleri hedeflenmektedir. Ayrıca, kamu kurum ve kuruluşlarına yönelik lobicilik faaliyetleri de gerçekleştirilmekte ve bu şekilde ilgili kurum ve kuruluşların farkındalıkları arttırılmaktadır.

Kırmızı Şemsiye, ayrıca, seks işçilerine kolluk kuvvetleri tarafından kesilen idari para cezalarını kamuoyu ile yetkililerin gündemine taşımaktadır. Konuyla ilgili yetkililer ile görüşmeler gerçekleştirilmekte ve karar vericilerin trans kadın seks işçilerinin maruz kaldıkları hak ihlalleri ile ilgili bilgilendirilmesi hedeflenmektedir.

Bir başka faaliyet alanı olarak Kırmızı Şemsiye, hak ihlali mağduru seks işçilerine dernek avukatları üzerinden hukuki danışmanlık ve doğrudan hukuki destek verilmektedir. Bu şekilde, hem mağdur seks işçilerinin desteklenmesi hem de hukuki destek üzerinden bilgi kapasitelerinin güçlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Derneğin hedeflerinden biri de, seks işçilerinin insanlık onuruna yakışır şekilde bir hayat sürebilmeleri amacıyla çeşitli konulardaki kapasitelerinin güçlendirilmesidir. Bu kapsamda, adalet mekanizmalarına erişim, cinsel sağlık ve üreme sağlığı hizmetlerine erişim, savunuculuk, lobicilik ve benzeri konularda eğitim programları geliştirilmekte ve uygulanmaktadır.

Bahsedilen eğitim programlarından biri, Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu Türkiye Temsilciliği ile birlikte yürütülen seks işçilerinin cinsel sağlık ve üreme sağlığı durumunun iyileştirilmesi programıdır. Bu program kapsamında, Türkiye'nin çeşitli illerindeki seks işçilerine cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar, sağlık hizmetlerine erişim ve genel sağlık bilgisi verilmektedir. Ek olarak, ziyaret edilen illerdeki karar vericiler ile görüşülmekte ve alanda seks işçilerinin ihtiyaçları kendilerine aktarılmaktadır.

Derneğin bir diğer önemli faaliyet alanı, çeşitli paydaşlara yönelik düzenlenen bilgi ve farkındalık artırıcı seminer, eğitim ve atölyelerdir. Bu kapsamda, barolar, avukatlar, hekimler, kamu kurumu yetkilileri ve benzeri gruplara yönelik etkinlikler düzenlenmekte ve bu grupların dernek ile ilişkileri güçlendirilmektedir.

Kırmızı Şemsiye, Avrupa Birliği DIHAA Programı kapsamında, 2016 – 2017 yılları arasında Türkiye'nin birçok ilindeki trans kadın seks işçilerine ulaşmayı, bu grubun üyelerine adalete erişim, savunuculuk, lobicilik, cinsel sağlık ve üreme sağlığı ve benzeri konularda eğitimler vermeyi, trans kadın seks işçilerinin adalete erişimini güçlendirmek amacıyla barolar ve avukatlara yönelik kapasite güçlendirici eğitimler düzenlemeyi, şiddet mağduru trans kadın seks işçilerine çeşitli illerde hukuki danışmanlık sunmayı, gerçekleştirilecek projenin uygulanması sonrasında ortaya çıkacak veriler üzerinden savunuculuk ve görünürlük materyalleri üretmeyi ve bu materyaller üzerinden savunuculuk ve lobicilik çalışması gerçekleştirmeyi hedeflemektedir.

Derneğin önemli çalışmalarından bir tanesi de, seks işçilerini de dahil edecek şekilde hassas ve kırılğan toplumsal kesimlerin Ankara özelinde haritalanmasını, riskli cinsel davranışlarının tespit

AÇIK
TOPLUM
VAKFI

edilmesini ve de HIV ile karşılaşmalarının ölçülmesini hedefleyen, İzmir CYBH ve AIDS Derneği ve Ege Üniversitesi HAUM ile birlikte yürütülen saha çalışmasıdır.

Derneğin kamuoyu ve yetkililerin farkındalığını arttırmaya yönelik önemli çalışmaları arasında, her yıl 3 Mart Dünya Seks İşçileri Günü ile 17 Aralık Uluslararası Seks İşçilerine Karşı Şiddetle Mücadele Günü kapsamında gerçekleştirilen seks işçilerine yönelik çeşitli konularda eğitimler, kamuoyuna açık paneller ve de kamu kurum ve kuruluşlarına yönelik yuvarlak masa toplantıları da yer almaktadır. Ek olarak, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü, 17 Mayıs Uluslararası Homofobi ve Transfobi Karşıtı Gün, LGBTİ Onur Haftası, 20 Kasım Nefret Suçu Mağduru Transları Anma Günü, 25 Kasım Kadınlara Karşı Şiddetle Mücadele Günü, 1 Aralık Dünya AIDS Günü gibi önemli gün ve haftalarda, seks işçilerinin bahsi geçen özel konularla ilişkili sorunlarını gündeme taşımaya amaçlayan faaliyetler de gerçekleştirilmektedir.

TRANSLARA KARŞI HAK İHLALLERİ: ARKA PLAN

Kırmızı Şemsiye, gerçekleştirdiği tüm çalışmalarında transların insan haklarından kısıtlama olmadan yararlanabilmesini sağlamayı amaç edinmiştir. Translar, “genel ahlak”, “milli ve manevi değerler”, “dini değerler”, “Türk aile yapısı” ve benzeri birçok söylem üzerinden ötekileştirilmektedir. Görünmezliğe itilen transların söylemleri değersizleştirilmekte ve translar pek çok alanda damgalanma, ayrımcılık ve şiddete maruz kalmaktadırlar. Transların Türkiye’nin de imzacısı olduğu ve onayladığı tüm uluslararası sözleşmeler ve çeşitli devletlerarası kurumların ürettiği tavsiye metinlerinde dile getirilen ve tüm Türkiye vatandaşlarının faydalanması beklenen haklardan eşit şekilde faydalanabilmesi gerekmektedir. Ancak, Türkiye’de trans olmak yasadışı olmasa da, translar çeşitli ahlak kodları sebebiyle toplum ve devlet birimleri tarafından translar sıklıkla kötü muameleye maruz kalmakta ve bu grubun hakları ihlal edilmektedir.

Maruz kalınan toplumsal dışlanma, ötekileştirme ve damgalanma süreçleri transları seks işçiliği yapmaya itmektedir. Seks işçiliği alanının kayıtsız olması, bu kayıtsız alanda sürekli şiddet ve ayrımcılık görülmesi ve de adalete erişim mekanizmalarının çoğunlukla seks işçilerinin erişimine açık olmaması seks işçiliği yapan transların mağduriyetini arttırmaktadır. Transların ihlal edilen insan hakları, Birleşmiş Milletler (BM) Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi’nin 9. ve 10. maddelerince güvence altına alınan kişi güvenliği ve kişilik onuruna saygı haklarıdır. Buna ek olarak, kanun koyucular tarafından gerçekleştirilen fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet eylemleri ise zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da ceza eylemlerini oluşturmaktadır. Bu eylemler, İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı ve Aşağılayıcı Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme ile Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Sözleşme’nin 7. Maddesi’nce yasaklanmıştır.

Transların maruz kaldıkları hak ihlalleri ayrımcılık biçimleri üzerinden kendini göstermektedir. Trans kadınlar ve trans erkeklerin karşılaştığı ayrımcılık biçimleri farklılaşmaktadır. Trans erkekler, ataerkil sistemin etkisiyle, maskülen olmaları üzerinden takdir görmelerine rağmen, cinsiyet geçişi sürecine girmeleri ile kimliklerinin tanınmaması, damgalanma ve ayrımcılıkla maruz kalmalarına neden olmaktadır. Cinsiyet geçiş süreci, donanımlı hastaneler ve profesyonel hizmetlere olan ihtiyacı da doğurmaktadır ve bu servisler her şehirde bulunmamaktadır. Yasalara göre geçiş sürecinde olan kişilerin heyet raporu alması ve sürekli üreme yeteneğinden yoksun olma zorunluluğu olmakla beraber, bu süreç uzun sürmektedir. Sürenin uzunluğu ciddi bir ekonomik yükü de beraberinde getirmektedir.

Özellikle trans kadın seks işçileri, çeşitli yaşam koşulları sebebiyle sağlık riskleri ile karşılaşmaktadır. Düzensiz beslenme ve uykusuzluk, üst solunum yolu enfeksiyonları, cilt rahatsızlıkları, ruhsal sorunlar ve cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar bu sağlık sorunlarından birkaçıdır. Ek olarak, sağlık hizmetlerine

**AÇIK
TOPLUM
VAKFI**

erişim sürecinde transların maruz kaldığı damgalanma ve ayrımcılık pratikleri ciddi bir sorun teşkil etmektedir. Sağlık çalışanları, transların özeld e ihtiyaç duyduğu sağlık hizmetleri ve benzeri konularda bilgi sahibi olmadıkları için, sunulan hizmetlerin kalitesi düşük olmaktadır.

HIV ile yaşayan, yaşlı ya da özel bakım gerektiren bir hastalığı bulunan, yoksul, evsiz, engelli, seks işçisi ve benzeri kimliklere veya mesleklere sahip transların özel ihtiyaç ve beklentilerine uygun sağlık politikaları Türkiye’de mevcut değildir.

Translar, Türkiye’deki ötekileştirilmiş gruplardan birini oluşturmaktadır. Transfobi ve orospufobi; translara yönelik yasal ve fiili korumanın olmayışı; trans kadınların önemli bir kısmının seks işçisi olmaları üzerinden kriminalize edilmesi gibi sebepler toplumsal dışlanmaya sebep olmaktadır. Transfobi ayrımcılığa, transların aileleri tarafından dışlanmalarına ve şiddet görmelerine, eğitim hayatlarını tamamlayamamaya, akran şiddetine ve geneli itibarı ile nefret suçlarına sebep olmaktadır. Eğitim hayatları yarım kalan veya hiçbir eğitim-öğretim kurumundan mezun olmayan trans kadınlar “vasıfsız” eleman damgası ile karşılaşmakta, yaptıkları iş başvuruları transfobik bir motivasyon ile kabul edilmemekte veya trans kimlikleri görünür olan iş sahibi trans kadınlar işlerinden atılmaktadır. Bu durum trans erkekler için de geçerlidir.

Trans kadınların önemli bir kısmı, önceden de değinildiği gibi, seks işçiliği yapmaktadır. Seks işçiliği yapmak Türkiye’de kanunlara aykırı olmamakla beraber, kayıtdışı seks hizmeti sunmak yasaklanmıştır. Türkiye’de seks işçiliğini düzenleyen mevzuata göre, seks işçileri ancak kayıtlı genelevlerde ve yalnızca pembe kimliğe sahip olmaları şartıyla kayıtlı bir şekilde çalışabilmektedir. Seks işçisi olarak çalışan trans kadınların çoğu cinsiyet değiştirme ameliyatı geçirmed iğinden ve mavi kimlik sahibi olduğundan, aynı zamanda Türkiye genelinde birçok pembe kimlikli trans kadın için geneleve giriş bir yasal hak olmasına rağmen girişler yapılmadığından, trans kadınların önemli bir kısmı şiddete ve ayrımcılığa açık hale getirilmektedir.

Seks işçiliğini çevreleyen mevzuat, seks işçilerini korumak yerine onları denetlemeyi ve seks işçiliğini sonlandırmayı hedeflemektedir. Bu durum, seks işçilerini sürekli ve keyfi şekilde hedef alan yaklaşım ve politikaları ortaya çıkarmaktadır. Trans kadın seks işçileri, Kabahatler Kanunu’na dayandırılarak kesilen idari para cezaları, ev baskınları ve ev mühürlemeleri ile karşı karşıya gelmektedir. Bu tür bir mevzuat ve uygulama, kolluk kuvvetlerinin trans kadın seks işçilerini hedef alan kötü muamele ve işkencesini de arttırmaktadır. Ev baskınları ve mühürlemeleri ile hedef alınan trans kadınların özel hayatlarının gizliliğine saygı duyulmamakta, konut dokunulmazlıkları tehdit edilmekte, barınma hakları gasp edilmektedir. Para cezaları üzerinden ise trans kadınlar yoksulluğa itilmektedir. Seks işçiliğinin sosyal olarak güvencesiz bir çalışma biçimi olması ise trans kadınları güvencesizliğe itmekt edir.

Trans kadınlar, yukarıda değinilen her türlü hak ihlaline ek olarak, yaşam haklarının gasp edilmesine sebep olan cinayetler ile karşılaşmaktadır. Türkiye’de 1 Ocak 2008 ve 1 Ocak 2016 tarihleri arasında 40 trans cinayeti işlenmiştir. Bu cinayetlerin çoğunluğu canavarca hislerle işlenmiştir. Trans cinayetlerinin failleri “haksız tahrik” veya “iyi hal” indirimleri ile ödüllendirilmektedir. Bu durum cezasızlığı arttırmakta ve katilleri daha fazla cinayetlere teşvik etmektedir.

Transları hedef alan hak ihlalleri sonrası ortaya çıkan cezasızlık, bu grubun hak ihlallerine karşı daha da savunmasız hale gelmelerine sebep olmaktadır. Translar, kısaca söylemek gerekirse, adalet mekanizmalarına erişememektedir. Transların adalet mekanizmalarına dair az bilgi sahibi olması, ekonomik kapasitelerinin yetersiz olması, avukat veya baroların desteklerine erişememeleri, hakim ve savcılar ile avukatların transların maruz kaldıkları sorunlar hakkında bilgi sahibi olmamaları veya transfobik veya orospufobik olmaları, erişim güçlüklerini arttırmaktadır. Ek olarak, hak ihlali mağduru transların failler tarafından tehdit edilmeleri, şikayetleri savcılığa veya mahkemelere taşınan transların

AÇIK
TOPLUM
VAKFI

adalete güvenlerinin az olması, karakollarda transların maruz kaldıkları kötü muamele, geçmişte transları hedef almış ayrımcılık ve şiddetin transları suç duyurusunda bulunmaktan alıkoyması veya özellikle kolluk kuvvetleri tarafından translara karşı açılan karşı davalar, adaletin tesisini zorlaştırmaktadır.

TRANSLARA KARŞI HAK İHLALLERİNİN İZLENMESİ: VERİLER

Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği, yukarıda değinilen çeşitli hak ihlallerini sistematik şekilde izlemektedir. Kırmızı Şemsiye, 2014 yılında Transgender Europe ile “ProTrans: Doğu Avrupa’da Transların Şiddete Karşı Korunması” başlıklı proje kapsamında çevrimiçi bir veri tabanı üzerinden translara karşı hak ihlallerini izlemeye başlamıştır. 2015 yılı itibariyle ise, İsveç İstanbul Başkonsolosluğu ve Açık Toplum Vakfı tarafından desteklenen yeni bir izleme çalışması yürütmeye başlamıştır. Bu çalışma kapsamında Türkiye’de yayımlanan 3091 ulusal, yerel gazete ve dergiler ile kendilerine bağlı internet sitelerinde yayımlanan haberlerin trans ve seks işçiliği odaklı izlenmesi ve gazetecilik ilkeleri doğrultusunda olumlu ya da olumsuz tüm haberlerin gözlemlenmesi amaçlanmaktadır. Haberlerin gün be gün izlenmesi ile veri girişi yapılmaktadır, veri tabanına girilen veriler üzerinden ise bu bilgi notu hazırlanmıştır. Bu bilgi notu, bu proje kapsamında derlediğimiz verilerden oluşmaktadır.

Veri girişi, hak ihlali olması muhtemel olan vakaları, mağdurun, failin ve olayın bilgisini sunabilecek belirli kategorilere göre işlenerek yapılmıştır. Bu kategoriler: mağdura dair; cinsiyet kimliği, yaş aralığı, LGBTIQ topluluğu ile ilişkisi, gizli yaşayıp yaşamadığı; vakaya dair; Türkçe ve İngilizce kısa bir açıklama, olayın gerçekleştiği tarih, olayın gerçekleştiği saat, olayın gerçekleştiği yer, olayın gerçekleştiği mekan ve olay türü; olaydaki önyargılara dair; göstergeleri ve bunların açıklamalarını ve bilginin kaynağı; failere dair fail sayısı, kimliği, tanımına dair bilgileri içermektedir. Ayrıca, vakanın yarattığı etkinin bilgisi, vaka sonrası tıbbi yardım gerekip gerekmediği, yardım alınmışsa sağlık görevlilerinin tutumlarının nasıl olduğu alınmamışsa bunun sebebini, alınmış/alınmamış diğer yardımları, polise başvurulup vurulmadığı ve başvurulduysa polisin tutumunun nasıl olduğu, yerel makamların tepkisinin nasıl olduğu, dava sürecinin başlayıp başlamadığı ve sonucu ile bu vakanın bir hak ihlali olup olmadığına dair bilgileri içermektedir².

² Bu kategorilere ait alt kategorizasyon ise şu şekilde gerçekleştirilmiştir:

1. Cinsiyet Kimliği: a) Erkekten kadına: Transeksüel, Transgender, Cross dresser, Drag queen, Diğer b) Kadından erkeğe: Transeksüel, Transgender, Cross dresser, Drag king, Diğer c) Diğer: Erkek, Kadın, İnterseks, Transgender, Üçüncü cinsiyet, Cinsiyetsiz, Çok cinsiyetli, Gender Queer, Yerli/yerel kimlik, Diğer, Bilinmiyor; 2. Yaş Aralığı: 10 yaş altı, 10-14, 15-18, 19-25, 26-30, 31-40, 41-50, 51-60, 61-70, 71-80, 80 yaş üzeri, Bilinmiyor; 3. LGBTIQ Topluluk ile İlişki: Çok yakından ilişkili, Bazı etkinliklere katılıyor, Onur Yürüyüşüne katılıyor, Bir LGBTIQ kuruluş için çalışıyor, Herhangi bir ilişkisi yok, Bilinmiyor; 4. Gizlilik: Evet, Hayır; 5. Kısa Açıklama (Türkçe ve İngilizce); 6. Olayın gerçekleştiği tarih; 7. Olayın gerçekleştiği saat: Sabah (05:00-12:00), Öğle (12:00-17:00), Akşam (17:00-21:00), Gece (21:00-05:00), Bilinmiyor; 8. Olayın gerçekleştiği yer; 9. Olayın gerçekleştiği mekan; 10. Olayın gerçekleştiği lokasyon: İnternet, Basılı gazeteler, Ev, Ev civarı, Okul, İş, LGBTIQ mekanların civarı, LGBTIQ kuruluş binası, Seks işçiliği yapılan mekanlar, Polise ve makamlara bağlı yerler (Karakol, Hastane, Askeri Kamp, Hapishane, Mahkeme), Kamu Binası, Kamusal alan, Sokak, Toplu taşıma araçları, Restoran/cafes/bar, Diğer, Bilinmiyor; 11. Olayın Türü: Cinayet, Aşırı fiziksel şiddet (ciddi bedensel hasar, cinsel saldırı), Saldırı, Mala zarar verme (Mülkiyete saldırma, kutsal şeylere saygısızlık, Kundaklama), Tehditler ve Psikolojik şiddet, Nefret söylemi (Kamuya açık nefret söylemi, sosyal medya ve internet yoluyla nefret söylemi, taciz edici davranış, Taciz edici edebiyat ve müzik), Ayrımcı muamele, Diğer; 12. Önyargı göstergesinin açıklanması: Mağdur, Tanık, Medya, Polis, Sivil toplum kuruluşu, LGBTIQ topluluk, Diğer, Bilinmiyor; 13. Failerin sayısı; 14. Failerin kimliği: Doktor, Kamu görevlisi, Ordu personeli, Polis, Eş, Ebeveyn, Erkek ya da kız kardeş, Çocuk, Diğer aile/akrabalık ilişkisi, Partner, Arkadaş, Komşu, Aynı toplulukta yaşayan, İş ortağı, İşveren, İşçi, müşteri, Seks işçisinin müşterisi, Öğretmen, Öğrenci, Okul arkadaşı, Gerçek kişi, Organize suç grupları, Çete, Hiçbir ilişkisi yok, Diğer, Bilinmiyor; 15. Faillerin tanımlanması; 16. Etki; 17. Tıbbi yardım gerekli mi?: Evet/Hayır; 18. Evet ise sağlık ekibinin tutumu: Tıbbi yardım verildi (Destekleyici, Kurallara uygun, Güvenilmez, Cinsiyet kimliğine duyarlı, Düşmanca/alaycı/aşağılayıcı, Suçlayıcı, Şiddetli/sert, Diğer); Tıbbi yardım verilmedi (Güvenilmez, Düşmanca/alaycı/aşağılayıcı, Suçlayıcı, Şiddetli/sert, Diğer); Bilinmiyor; 19. Diğer yardımlar: Psikolog, Mağdur destek grupları, Arkadaşlar, Aile Bireyleri, Diğer, Bilinmiyor; 20. Polise bildirimde bulunma: Evet/Hayır; Hayır ise nedeni: Polise güvensizlik, Polisle ilgili kötü deneyimler, Şiddete uğrama ve aşağılanma korkusu, Suçlayıcı yasalar nedeniyle suçlu duruma düşmekten korkma, Diğer, Bilinmiyor; Evet ise polisin tutumu: (Destekleyici, Kurallara uygun, Güvenilmez, Cinsiyet kimliğine duyarlı, Düşmanca/alaycı/aşağılayıcı, Suçlayıcı, Şiddetli/sert, Diğer); Polise bildirimde bulunulmadı; 21. Yerel makamların tepkisi; 22. Diğer kurumlara bildirimde bulunuldu mu?: Evet/ Hayır; Bildirimde bulunulan diğer kurumlar: Uluslararası (BM, AGİT, İnsan Hakları Kuruluşları, LGBTIQ ya da trans sivil toplum kuruluşları, Diğer); Ulusal (Eşitlik

AÇIK
TOPLUM
VAKFI

Bu çalışmada, 8 Şubat 2016 tarihine kadar en belirgin 160 vakanın veri girişi bu kategoriler üzerinden gerçekleştirilmiştir. Bu 160 vakanın, beşi, Ocak, Nisan, Eylül, Kasım ve Aralık 2015 tarihinde cinayetle sonuçlanmış vakadır.

Diğerleri; 32 ciddi bedensel hasar; 5 ciddi bedensel hasar/cinsel saldırı; 1 ciddi bedensel hasar/saldırı/tehditler ve psikolojik şiddet/aşırı fiziksel şiddet/nefret söylemi; 1 ciddi bedensel hasar/saldırı/ayırımı muamele/aşırı fiziksel şiddet/nefret söylemi; 2 ciddi bedensel hasar/saldırı/aşırı fiziksel şiddet; 2 ciddi bedensel hasar/tehditler ve psikolojik şiddet; 1 ciddi bedensel hasar/tehditler ve psikolojik şiddet/ayırımı muamele; 2 ciddi bedensel hasar/aşırı fiziksel şiddet; 2 ciddi bedensel hasar/mülkiyete saldırma, kutsal şeylere saygısızlığı da içeren vaka; 1 cinsel saldırı/saldırı; 1 cinsel saldırı/saldırı/tehditler ve psikolojik şiddet/taciz edici davranış/ayırımı muamele/nefret söylemi; 1 cinsel saldırı/tehditler ve psikolojik şiddet; 15 saldırı; 1 saldırı/mala zarar verme/tehditler ve psikolojik şiddet/taciz edici davranış/aşırı fiziksel şiddet/mülkiyete saldırma, kutsal şeylere saygısızlığı da içeren vaka; 1 saldırı/mala zarar verme/tehditler ve psikolojik şiddet/taciz edici davranış/mülkiyete saldırma, kutsal şeylere saygısızlığı da içeren vaka; 1 saldırı/mala zarar verme/tehditler ve psikolojik şiddet/aşırı fiziksel şiddet/mülkiyete saldırma, kutsal şeylere saygısızlığı da içeren vaka; 1 saldırı/mala zarar verme/mülkiyete saldırma, kutsal şeylere saygısızlığı da içeren vaka; 6 saldırı/tehditler ve psikolojik şiddet; 4 saldırı/tehditler ve psikolojik şiddet/taciz edici davranış; 1 saldırı/tehditler ve psikolojik şiddet/taciz edici davranış/ayırımı muamele/mülkiyete saldırma, kutsal şeylere saygısızlığı da içeren vaka, nefret söylemi ; 1 saldırı/tehditler ve psikolojik şiddet/taciz edici davranış/ayırımı muamele/nefret söylemi; 1 saldırı/tehditler ve psikolojik şiddet/taciz edici davranış/mülkiyete saldırma, kutsal şeylere saygısızlığı da içeren vaka; 6 saldırı/tehditler ve psikolojik şiddet/taciz edici davranış/nefret söylemi; 1 saldırı/tehditler ve psikolojik şiddet/ayırımı muamele; 2 saldırı/tehditler ve psikolojik şiddet/aşırı fiziksel şiddet/nefret söylemi ; 2 saldırı/tehditler ve psikolojik şiddet/mülkiyete saldırma, kutsal şeylere saygısızlığı da içeren vaka; 1 saldırı/tehditler ve psikolojik şiddet/nefret söylemi; 2 saldırı/taciz edici davranış; 2 saldırı/taciz edici davranış/mülkiyete saldırma, kutsal şeylere saygısızlığı da içeren vaka; 1 saldırı/taciz edici davranış/nefret söylemi; 1 saldırı/ayırımı muamele; 9 saldırı/aşırı fiziksel şiddet; 3 saldırı/aşırı fiziksel şiddet/mülkiyete saldırma, kutsal şeylere saygısızlığı da içeren vaka; 1 saldırı/mülkiyete saldırma, kutsal şeylere saygısızlığı da içeren vaka; 3 tehditler ve psikolojik şiddet; 3 tehditler ve psikolojik şiddet/taciz edici davranış; 1 tehditler ve psikolojik şiddet/taciz edici davranış/ayırımı muamele; 1 tehditler ve psikolojik şiddet/taciz edici davranış/mülkiyete saldırma, kutsal şeylere saygısızlığı da içeren vaka; 1 tehditler ve psikolojik şiddet/taciz edici davranış/mülkiyete saldırma, kutsal şeylere saygısızlığı da içeren vaka/nefret söylemi; 2 tehditler ve psikolojik şiddet/taciz edici davranış/nefret söylemi; 2 tehditler ve psikolojik şiddet/ayırımı muamele; 2 tehditler ve psikolojik şiddet/mülkiyete saldırma, kutsal şeylere saygısızlığı da içeren vaka; 1 tehditler ve psikolojik şiddet/nefret söylemi; 1 kamuya açık nefret söylemi; 1 kamuya açık nefret söylemi/taciz edici davranış/nefret söylemi; 1 kamuya açık nefret söylemi/ayırımı muamele; 3 sosyal medya ve internet yoluyla nefret söylemi; 3 taciz edici davranış; 8 ayırımı muamele; 1 ayırımı muamele/nefret söylemi; 1 aşırı fiziksel şiddet; 1 mülkiyete saldırma, kutsal şeylere saygısızlığı da içeren vaka; 1 kundaklama vakası ve diğer altındaki kategoride kaydedilen 4 vakadır.

Vakaların özet tablosu aşağıda yer almaktadır:

Tablo 1.: Vakaların dağılımı

kurumları, İnsan Hakları Kuruluşları, LGBTİQ ya da trans sivil toplum kuruluşları, Diğer); 22. Dava süreci başlatıldı mı? Evet/Hayır; Dava süreci ve kararın açıklanması; 23. Hak ihlali durumu: Tescil edildi (hak ihlali olarak tescil edildi/edilmedi), Muhtemelen hak ihlali/ hak ihlali değil, Hak ihlali olması muhtemel

AÇIK
TOPLUM
VAKFI

VAKA TÜRÜ	VAKA SAYISI
Cinayet	5
Ciddi bedensel hasar	32
Ciddi bedensel hasar/cinsel saldırı	5
Ciddi bedensel hasar/saldırı/tehditler ve psikolojik şiddet/aşırı fiziksel şiddet/nefret söylemi	1
Ciddi bedensel hasar/saldırı/ayırımı muamele/aşırı fiziksel şiddet/nefret söylemi	1
Ciddi bedensel hasar/saldırı/aşırı fiziksel şiddet	2
Ciddi bedensel hasar/tehditler ve psikolojik şiddet	2
Ciddi bedensel hasar/tehditler ve psikolojik şiddet/ayırımı muamele	1
Ciddi bedensel hasar/aşırı fiziksel şiddet	2
Ciddi bedensel hasar/mülkiyete saldırma, kutsal şeylere saygısızlığı da içeren vaka	2
Cinsel saldırı/saldırı	1
Cinsel saldırı/saldırı/tehditler ve psikolojik şiddet/taciz edici davranış/ayırımı muamele/nefret söylemi	1
Cinsel saldırı/tehditler ve psikolojik şiddet	1
Saldırı	15
Saldırı/mala zarar verme/tehditler ve psikolojik şiddet/taciz edici davranış/aşırı fiziksel şiddet/mülkiyete saldırma, kutsal şeylere saygısızlığı da içeren vaka	1
Saldırı/mala zarar verme/tehditler ve psikolojik şiddet/taciz edici davranış/mülkiyete saldırma, kutsal şeylere saygısızlığı da içeren vaka	1
Saldırı/mala zarar verme/tehditler ve psikolojik şiddet/aşırı fiziksel şiddet/mülkiyete saldırma, kutsal şeylere saygısızlığı da içeren vaka	1
Saldırı/mala zarar verme/mülkiyete saldırma, kutsal şeylere saygısızlığı da içeren vaka	1
Saldırı/tehditler ve psikolojik şiddet	6
Saldırı/tehditler ve psikolojik şiddet/taciz edici davranış	4
Saldırı/tehditler ve psikolojik şiddet/taciz edici davranış/ayırımı muamele/mülkiyete saldırma, kutsal şeylere saygısızlığı da içerir, nefret söylemi	1
Saldırı/tehditler ve psikolojik şiddet/taciz edici davranış/ayırımı muamele/nefret söylemi	1
Saldırı/tehditler ve psikolojik şiddet/taciz edici davranış/mülkiyete saldırma, kutsal şeylere saygısızlığı da içeren vaka	1
Saldırı/tehditler ve psikolojik şiddet/taciz edici davranış/nefret söylemi	6
Saldırı/tehditler ve psikolojik şiddet/ayırımı muamele	1
Saldırı/tehditler ve psikolojik şiddet/aşırı fiziksel şiddet/nefret söylemi	2
Saldırı/tehditler ve psikolojik şiddet/mülkiyete saldırma, kutsal şeylere saygısızlığı da içeren vaka	2
Saldırı/tehditler ve psikolojik şiddet/nefret söylemi	1

SWEDEN

AÇIK
TOPLUM
VAKFI

Saldırı/taciz edici davranış	2
Saldırı/taciz edici davranış/mülkiyete saldırma, kutsal şeylere saygısızlığı da içeren vaka	2
Saldırı/taciz edici davranış/nefret söylemi	1
Saldırı/ayırıcı muamele	1
Saldırı/aşırı fiziksel şiddet	9
Saldırı/aşırı fiziksel şiddet/mülkiyete saldırma, kutsal şeylere saygısızlığı da içeren vaka	3
Saldırı/mülkiyete saldırma, kutsal şeylere saygısızlığı da içeren vaka	1
Tehditler ve psikolojik şiddet	3
Tehditler ve psikolojik şiddet/taciz edici davranış	3
Tehditler ve psikolojik şiddet/taciz edici davranış/ayırıcı muamele	1
Tehditler ve psikolojik şiddet/taciz edici davranış/mülkiyete saldırma, kutsal şeylere saygısızlığı da içeren vaka	1
Tehditler ve psikolojik şiddet/taciz edici davranış/mülkiyete saldırma, kutsal şeylere saygısızlığı da içerir/nefret söylemi	1
Tehditler ve psikolojik şiddet/taciz edici davranış/nefret söylemi	2
Tehditler ve psikolojik şiddet/ayırıcı muamele	2
Tehditler ve psikolojik şiddet/mülkiyete saldırma, kutsal şeylere saygısızlığı da içerir	2
Tehditler ve psikolojik şiddet/nefret söylemi	1
Kamuya açık nefret söylemi	1
Kamuya açık nefret söylemi/taciz edici davranış/nefret söylemi	1
Kamuya açık nefret söylemi/ayırıcı muamele	1
Sosyal medya ve internet yoluyla nefret söylemi	3
Taciz edici davranış	3
Ayırıcı muamele	8
Ayırıcı muamele/nefret söylemi	1
Aşırı fiziksel şiddet	1
Mülkiyete saldırma, kutsal şeylere saygısızlığı da içeren vaka	1
Kundaklama	1
Diğer	4
TOPLAM	160

Bu vakaların illere göre dağılım tablosu aşağıda yer almaktadır:

AÇIK
TOPLUM
VAKFI

Tablo 2.: İllere göre vakaların sayısı

İLLER	VAKA SAYISI
Adana	3
Afyon	3
Ağrı	2
Ankara	57
Antalya	6
Bursa	5
Çorum	2
Diyarbakır	3
Eskişehir	1
Erzurum	1
Gaziantep	2
İstanbul	61
İzmir	2
Kocaeli	1
Mersin	7
Samsun	3
Trabzon	1
TOPLAM	160

Şekil 1.: İllere göre vakaların dağılımı

ŞEHİR	VAKA SAYISI	TOPLAM
Adana	1 Ciddi bedensel hasar; 1 saldırı/aşırı fiziksel şiddet; 1 saldırı/tehditler ve psikolojik şiddet/aşırı fiziksel şiddet/nefret söylemi	3
Afyon	1 Tehditler ve psikolojik şiddet/taciz edici davranış/ayırıcı muamele; 1 saldırı/aşırı fiziksel şiddet; 1 saldırı vakası	3
Ağrı	1 Kamuya açık nefret söylemi; 1 tehditler ve psikolojik şiddet/ayırıcı muamele vakası	2
Ankara	7 Ciddi bedensel hasar; 1 cinsel saldırı/saldırı; 1 cinsel saldırı/saldırı/tehditler ve psikolojik şiddet/taciz edici davranış/ayırıcı muamele/nefret söylemi; 1 cinsel saldırı/tehditler ve psikolojik şiddet; 5 saldırı; 1 saldırı/mala zarar verme/tehditler ve psikolojik şiddet/aşırı fiziksel şiddet/mülkiyete saldırma, kutsal şeylere saygısızlığı da içerir vaka; 1 saldırı/mala zarar verme/tehditler ve psikolojik şiddet/taciz edici davranış/mülkiyete saldırma, kutsal şeylere saygısızlığı da içerir vaka; 1 saldırı/mala zarar verme/tehditler ve psikolojik şiddet/aşırı fiziksel şiddet/mülkiyete saldırma, kutsal şeylere saygısızlığı da içerir vaka; 2 saldırı/tehditler ve psikolojik şiddet; 4 saldırı/tehditler ve psikolojik şiddet/taciz edici davranış; 1 saldırı/tehditler ve psikolojik şiddet/taciz edici davranış/mülkiyete saldırma, kutsal şeylere saygısızlığı da içerir vaka; 6 saldırı/tehditler ve psikolojik şiddet/taciz edici davranış/nefret söylemi; 2 saldırı/taciz edici davranış; 2 saldırı/taciz edici davranış/mülkiyete saldırma, kutsal şeylere saygısızlığı da içerir vaka; 1 saldırı/aşırı fiziksel şiddet/mülkiyete saldırma, kutsal şeylere saygısızlığı da içerir vaka; 2	57

	tehditler ve psikolojik şiddet; 2 tehditler ve psikolojik şiddet/taciz edici davranış; 2 tehditler ve psikolojik şiddet/taciz edici davranış/mülkiyete saldırma, kutsal şeylere saygısızlığı da içerir vaka; 1 tehditler ve psikolojik şiddet/taciz edici davranış/mülkiyete saldırma, kutsal şeylere saygısızlığı da içerir/nefret söylemi; 2 tehditler ve psikolojik şiddet/taciz edici davranış/nefret söylemi; 1 tehditler ve psikolojik şiddet/ayrımcı muamele; 1 tehditler ve psikolojik şiddet/mülkiyete saldırma, kutsal şeylere saygısızlığı da içerir vaka; 1 tehditler ve psikolojik şiddet/nefret söylemi; 1 kamuya açık nefret söylemi/taciz edici davranış/nefret söylemi; 4 ayrımcı muamele; 1 ayrımcı muamele/nefret söylemi; 1 aşırı fiziksel şiddet; 1 mülkiyete saldırma, kutsal şeylere saygısızlığı da içerir vaka; 2 diğer kategorisindeki vaka	
Antalya	2 ciddi bedensel hasar; 1 ciddi bedensel hasar/mülkiyete saldırma, kutsal şeylere saygısızlığı da içerir vaka; 1 saldırı; 2 saldırı/tehditler ve psikolojik şiddet/nefret söylemi vakası	6
Bursa	2 saldırı; 1 kundaklama; 1 saldırı/aşırı fiziksel şiddet; 1 taciz edici davranış vakası	5
Çorum	1 ayrımcı muamele, 1 ciddi bedensel hasar/tehditler ve psikolojik şiddet vakası	2
Diyarbakır	1 saldırı/mülkiyete saldırma, kutsal şeylere saygısızlığı da içerir vaka; 1 ciddi bedensel hasar; 1 taciz edici davranış vakası	3
Eskişehir	1 tehditler ve psikolojik şiddet/mülkiyete saldırma, kutsal şeylere saygısızlığı da içerir vaka	1
Erzurum	1 tehditler ve psikolojik şiddet/taciz edici davranış vakası	1
Gaziantep	1 cinayet; 1 ayrımcı muamele vakası	2
İstanbul	3 cinayet; 17 ciddi bedensel hasar; 3 ciddi bedensel hasar/cinsel saldırı; 1 ciddi bedensel hasar/saldırı; 1 ciddi bedensel hasar/saldırı/tehditler ve psikolojik şiddet/aşırı fiziksel şiddet/nefret söylemi; 2 ciddi bedensel hasar/saldırı/aşırı fiziksel şiddet; 1 ciddi bedensel hasar/tehditler ve psikolojik şiddet; 2 ciddi bedensel hasar/aşırı fiziksel şiddet; 1 ciddi bedensel hasar/mülkiyete saldırma, kutsal şeylere saygısızlığı da içerir; 6 saldırı; 1 saldırı/mala zarar verme/mülkiyete saldırma, kutsal şeylere saygısızlığı da içerir vaka; 4 saldırı/tehditler ve psikolojik şiddet; 1 saldırı/tehditler ve psikolojik şiddet/taciz edici davranış/ayrımcı muamele/nefret söylemi; 1 saldırı/tehditler ve psikolojik şiddet/ayrımcı muamele; 2 saldırı/tehditler ve psikolojik şiddet/mülkiyete saldırma, kutsal şeylere saygısızlığı da içerir vaka; 5 saldırı/aşırı fiziksel şiddet; 2 saldırı/aşırı fiziksel şiddet/mülkiyete saldırma, kutsal şeylere saygısızlığı da içerir vaka; 1 tehditler ve psikolojik şiddet; 1 kamuya açık nefret söylemi/ayrımcı muamele; 3 sosyal medya ve internet yoluyla nefret söylemi; 1 taciz edici davranış; 1 ayrımcı muamele vakası ve 1 diğer kategorisindeki vaka	61
İzmir	1 ciddi bedensel hasar; 1 saldırı/taciz edici davranış/nefret söylemi vakası	2
Kocaeli	1 ciddi bedensel hasar vakası	1
Mersin	1 ciddi bedensel hasar/tehditler ve psikolojik şiddet/ayrımcı muamele; 1 saldırı/ayrımcı muamele; 2 ciddi bedensel hasar; 1 ciddi	7

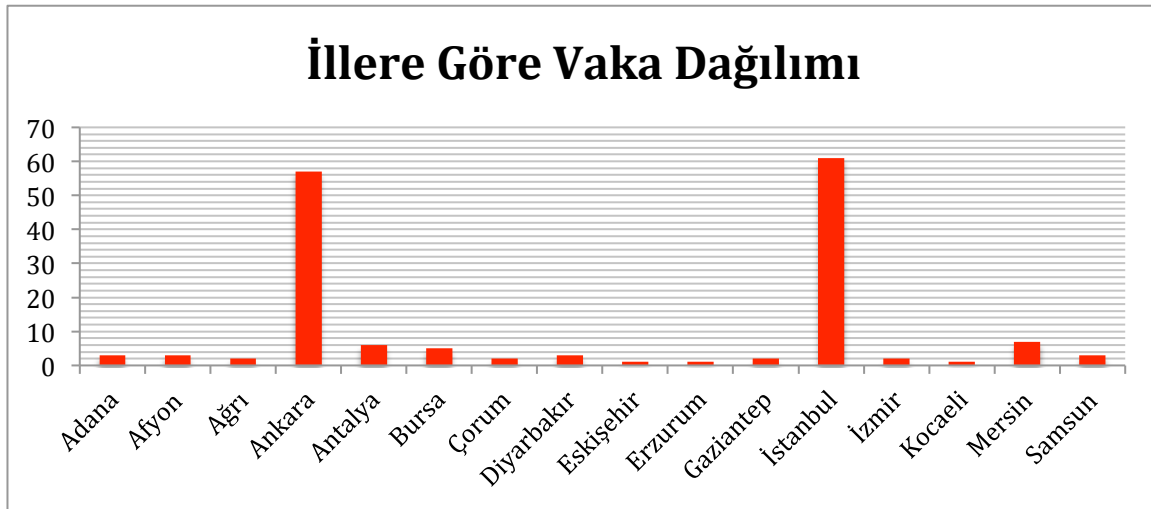

SWEDEN

AÇIK
TOPLUM
VAKFI

	bedensel hasar/cinsel saldırı; 1 saldırı/aşırı fiziksel şiddet; 1 ciddi bedensel hasar/saldırı/ayırımı muamele/aşırı fiziksel şiddet/nefret söylemi vakası	
Samsun	1 saldırı/tehditler ve psikolojik şiddet/taciz edici davranış/ayırımı muamele/mülkiyete saldırma, kutsal şeylere saygısızlığı da içerir/nefret söylemi; 1 ayırımı muamele vakası ve 1 diğer kategorisindeki vaka	3
Trabzon	1 cinayet vakası	1
TOPLAM		160

TRANSLARIN DİLİNDEN HAK İHLALLERİ

“Türkiye’de trans erkeklerin yaşadığı bir sürü sorun var, pembe kimlikli bir trans erkek olmak zor. İş hayatı ve kurumlar konusunda ayrımcılık yaşanıyor bir kere. İşe alım sırasında teslim edilmesi gereken belgeler var, pembe kimlik üzerinden işe alınmama, eğer bir işte çalışılıyorsa da, sonradan trans erkek olma hali açığa çıktığında, işten atılıyorsun. Ayrıca ailede de sorunlar yaşanıyor. Yaşadığın ilişkide de ailesi ötekileştiriyor seni. Ayrıca, sağlık sistemi tam bir saçmalık. Trans erkekler bunu sorun etmese de, cinsiyet dönüşümü ve kimlik değişimi için kısırlaştırma şartı var, bu da aslında seni sağlıksızlaştıran bedeninde karar veren bir mekanizma.”

Toprak, Trans Erkek

“Bir kere zorunlu olarak üremeden yoksun bırakılma hali var bu da vücudun bütünlüğüne bir engel teşkil etme durumu. Ben çocuk düşünmem ama isteyenler var. Pembe ve mavi kimlik arasında kalma, bu ikili cinsiyet değişene kadar çektiğimiz sıkıntılar mecburi. Bir eğitimci olarak toplum baskısı ve iş bulma sıkıntısı yaşıyorum. Kimliğim değişmediği için iş bulamıyorum. T-Klüp’teki çocuklar da aynı durumda. Tamam bir beden değişimi var, görüntün var ama, kimliğinin değişmediği için kendi yeteneklerinin çok altında yerlerde çalışıyorsun, ben gocunmam tabi işten ama. Maskülen bir görüntün oluyor tamam, bu ‘erkek’ görünümü toplumdaki ataerki üzerinden işe yarıyor. Ama açık olursan, bilinirsen bu sıkıntı. İkili skalanın bir ucunda olman lazım, dışarının gözünde arada kalmışsan bu problemlidir. Seni erkek olarak gördüyse sorun yok. Ben hep gizlenmek zorundayım, bir eğitimci olarak.”

Ozan, Trans Erkek

“Türkiye’de yaşadığım şehirde hak ihlalleri azalmış gözükse de, devletin sistematik baskısı farklı şekillerde devam ediyor Sokakta trans kadınlar daha rahat geziyorlar denilse de çıkarılan kanunlar gün be gün transları daha da zor sokuyor. Mevcut hükümetle beraber muhafazakarlığın artması ile şiddet görünür hale geldi iyice. Eskiden magazinsel de olsa-bu iyi bir şeydir demiyorum tabi ama- translar basında yer alabiliyordu, ancak artık görünmüyorlar bile yok sayılıyorlar tamamen. Yalnızca cinsellikleri ile haber ediniliyorlar, örneğin trans Alev’in öldürülmesi haberini yaptığı zaman Sözcü gazetesi korkunç bir haber yaptı. Hak ihlalleri her alanda tam gaz devam ediyor.”

Yağmur, Trans Kadın

“Bence trans seks işçilerinin yaşadığı en büyük sorun barınamama durumumuz. Bir ev bulduğunda, komşuların seni şikayet edip attırmasıya kadar. Polis gelip evini mühürleyip seni kapı dışarı edene kadar, ya da gelip o evde öldürülene kadar, yaşamaya çalışıyoruz.”

Eylül, Trans Kadın

“En büyük sıkıntı ev mühürlemeleri ve dolayısıyla yaşam alanlarının yok edilmesi ve ağır para cezaları- ki bunlar katlana katlana milyarları buluyor. Sonra bankalarda birikimlere el konuluyor, bu çok kötü. Transların çoğu seks işçiliği yaptığı için oluyor tüm bunlar. Şiddet var, polis şiddeti, müşteri şiddeti ve kendi içlerinde de şiddet var. Bunların korunması lazım. Korumacı yasalar lazım, uygulamayı düzenleyici yasalar olması lazım. Zarar verme ve rant mevzuu var. Transların birbirlerine karşı şiddetlerinde de artış var, çeteler var, bunlara hiç değinilmiyor.”

Belgin, Trans Kadın

Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği, izlediği tüm bu vakalar üzerinden vizyonu ve misyonu gereği; transların maruz kaldıkları her türlü hak ihlali, toplumsal dışlanma, damgalanma ve görmezden gelinme koşullarının son bulması; transların insanlık onurunun korunduğu bir toplumsal, ekonomik ve siyasal düzene erişilmesinin sağlanması için ve transların karşılaştıkları sorunları ve bu sorunlara karşı çözüm önerilerini toplumun ve ilgili yetkililerin gündemine taşımak, görünür kılmak; transların çıkarlarına uygun mevzuat ve politikaların geliştirilmesi için savunuculuk faaliyetleri yürütmek, lobicilik yapmak; ve transların maruz kaldıkları hak ihlallerine karşı kapasitelerini güçlendirmek ve çeşitli destek mekanizmalarına erişmelerini sağlamak için çeşitli öneriler geliştirmiştir. Bu öneriler aşağıda yer almaktadır:

ÖNERİLER

Trans kadın ve trans erkeklere karşı uygulanan her türlü damgalanma, ötekileştirme, dışlanma, ayrımcılık ve şiddetin önlenmesi gerekmektedir. Her türlü yasal ve fiili koruma mekanizmasının oluşturulması ve bu mekanizmalara erişimin önündeki engellerin kaldırılması gerekmektedir. Şiddet mağduru olan trans kadın ve trans erkeklerin ihtiyaç duyduğu her türlü sosyal destek programının ve bu doğrultuda politikaların translarla ile işbirliği içerisinde geliştirilmesi önemlidir.

Anayasa ile güvence altına alınan ayrımcılığa uğramama hakkının transları dahil edecek şekilde düzenlenmesi için Anayasa'nın 10. Maddesi'nin "*cinsel yönelim*" ve "*cinsiyet kimliği*" ibarelerini kapsayacak şekilde değiştirilmesi gerekmektedir.³ Translara yönelik ayrımcılık ve nefret suçları ile mücadele edilebilmesi için Hükümet tarafından hazırlanan ve görüşülmekte olan Ayrımcılıkla Mücadele ve Eşitlik Kanun Tasarısı'nın ayırım gözetilmeyecek alanlar bölümüne "*cinsel yönelim*" ve "*cinsiyet kimliği*" ibarelerinin eklenmesi önemlidir. Ulusal mevzuatta ayrımcılıkla mücadele düzenlemeleri "*cinsel yönelim*" ve "*cinsiyet kimliği*" kapsayacak şekilde değiştirilmelidir. Aynı şekilde, yine geçtiğimiz dönem içerisinde gündeme gelen Türk Ceza Kanunu'nun ayrımcılığı düzenleyen 122. Maddesi özelinde yapılan ve nefret suçlarının mevcut yasa içerisinde belirginleşmesini sağlayan düzenlemenin "*cinsel yönelim*" ve "*cinsiyet kimliği*" ibarelerini içerecek şekilde düzenlenmesi veya ayrı bir Nefret Suçları Yasası'nın bu ibareleri dahil edecek şekilde hazırlanması önemlidir. Milletvekillerinin bu anlamda insan haklarından eşit yararlanılması konusunda harekete geçmesi gerekmektedir.

Türkiye hukuk mevzuatına dahil olan bütün yasa, tüzük, yönetmelik ve benzeri metinlerde yer alan ve trans kadın ve trans erkeklere yönelik ayrımcı şekilde yorumlanmaya müsait her türlü ibarenin, ayrımcılığa sebep olmayacak şekilde ya net bir şekilde tanımlanması ya da mevzuattan kaldırılması gerekmektedir. "*Türk aile değerleri*", "*milli ve manevi değerler*", "*gelenek ve görenekler*", "*Türk örf ve adetleri*", "*yüz kızartıcı suçlar*", "*genel ahlaka aykırılık*" ve benzeri ifadelerin, avukat, savcı ve hakimlerin girişimleriyle, translara karşı ayrımcılığı pekiştirecek şekilde yorumlanmasının önüne geçilmelidir.

Translara karşı şiddet meselesinin aynı zamanda kadına karşı şiddet meselesi olduğu bilinciyle hareket edilerek, Avrupa Konseyi'nin İstanbul Sözleşmesi'ne paralel olarak, Hükümet tarafından 2012 yılında hazırlanan Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un "*cinsel yönelim*" veya "*cinsiyet kimliği*" ibarelerini içerecek şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın bu amaçla adımlar atması gerekmektedir.

Cinsiyet geçiş süreçleri ile ilgili trans kadın ve trans erkekler pek çok sıkıntı yaşamaktadır. Bu konuda işlenen yasal süreç, kişinin beden bütünlüğüne müdahale içerdiği gibi, evli olmama şartı ve tanı alma şartı, cinsiyet geçiş sürecini oldukça zorlaştırmaktadır. Cinsiyet geçiş süreci uzun soluklu bir tıbbi süreci içerdiğinden, sağlık çalışanlarının yetersiz bilgisi üzerinden trans kadın ve trans erkekler ayrımcılığa maruz kalabilmektedir. Bu nedenle, Türk Medeni Kanunu, transların bedenleri üzerindeki keyfi uygulamaların sona erdirilmesi amacıyla gözden geçirilmeli ve bu sorunu ortadan kaldıracak şekilde yeniden düzenlenmelidir. Üreme yeteneğinden sürekli şekilde yoksun olma zorunluluğu Medeni Kanun'dan çıkarılmalı ve tüm translar resmi evraklarda cinsiyet ibarelerini değiştirme hakkına sahip olmalıdır. Cinsiyet ibarelerinin değiştirilme işlemlerinin yapılabilmesi için gerekli olan boşanma ve tanı alma gereksinimleri de Medeni Kanun'dan çıkarılmalıdır. Transların özel hayatlarına dönük her tür müdahale sona erdirilmelidir. Sağlık çalışanları, translara özgü sağlık hizmetleri ve ayrımcılık karşıtlığı gibi konularda eğitim almalıdır.

Hakim ve savcılarının, trans kadın ve erkeklerin ihtiyaçları ve hassasiyetleri ile ilgili bilgilendirilmesi şarttır. Transları hedef alan ayrımcılık ve şiddet vakaları özelinde hakim ve savcılarının eğitilmesi, bu grubun temel insan hakları ve hak ihlalleri noktasında farkındalık ve bilinç artırıcı eğitim programlarının geliştirilmesi ve uygulanması gerekmektedir.

³ "Cinsel yönelim" ibaresi eşcinsel ve biseksüelleri ilgilendiren bir ibare olsa dahi, hem yasa yapıcılar hem karar vericiler ve yasa uygulayıcılar tarafından eşcinsel ve biseksüel kimlik ile trans kimlik arasındaki farkın bilinmemesi, yasaların uygulanması noktasında birtakım karışıklıklara sebep olabilmekte ve trans kadınlar "eşcinsel" olarak adlandırılmaktadır. Dolayısıyla her iki ibarenin de ilgili mevzuata eklenmesi daha bütüncül bir korumanın sağlanması açısından elzemdir.

Transları hedef alan şiddet eylemleri ve nefret suçlarının faillerinin cezalandırılmasında tarafsız yargılamaya yapılmalı, failler ceza indirimleri ile ödüllendirilmemelidir. “*Haksız tahrik*” veya “*iyi hal*” indirimleri ile ödüllendirmenin, translara karşı yeni şiddet vakaları ve nefret suçları olarak ortaya çıkabileceği unutulmamalıdır.

Transları hedef alan transfobik ve orospufobik saikli nefret suçlarının bir toplumsal mesele olarak kabul edilmesi gerekmektedir. Translara karşı ortaya çıkan nefret suçları ile bir mücadele programının oluşturulması, cinsiyet kimliği ve cinsiyet ifadesi temelli nefret suçlarına dair verilerin sürekli şekilde toplanması, raporlanması ve konu özelinde mağdurların ihtiyacını duydukları koruma ve şiddeti önleme mekanizmalarının oluşturulması son derece önemlidir. Şiddet mağduru translar için özel sosyal destek programlarının devreye sokulması gerekmektedir. Şiddet mağduru transların, kimlik rengi sebebiyle sığınma evlerine alınmalarında yaşanan ayrımcılığa son verilmeli ve aynı zamanda transların kendilerini rahat hissedebilecekleri sığınma evleri kurulmalıdır. Aynı şekilde, geçmişte şiddet mağduru olmuş veya olmamış yaşlı, engelli, HIV ile yaşayan, uyuşturucu madde kullanan, alkol kullanıcısı, yoksul, göçmen ve diğer ihtiyaç sahibi translara yönelik de sosyal destek programları oluşturulmalıdır. Bu grupların ihtiyaçlarına göre tasarlanmış misafirhaneler, sağlık merkezleri, rehabilitasyon programları ve benzeri programlar tesis edilmelidir.

Translarla çalışan sivil toplum kuruluşları ile iletişime geçilmeli ve işbirliği olanakları araştırılmalıdır. Trans kadın ve trans erkeklerle bu gibi sivil toplum kuruluşları aracılığı ile diyaloga geçilmeli, ihtiyaçlar tespit edilmeli ve bu ihtiyaçlara uygun çözümler oluşturulmalıdır. Hükümetin, trans hakları üzerine çalışan ve projeler üreten sivil toplum kuruluşlarını desteklemesi ve bu kurumlarla ortak çalışması gerekmektedir. Hükümetin, translara karşı şiddetin önlenmesi ve bu şiddete karşı transların korunması amacıyla kamuoyunu bilgilendirme ve farkındalık artırma programlarını oluşturması gerekmektedir. Bu çalışmaların translarla çalışan sivil toplum kuruluşlarının talepleriyle paralel şekilde yürütülmesi önemlidir.

Sivil toplum kuruluşlarının, Türkiye'nin genelinde yaşayan translar ile ilgili çalışma yürütmesi ve İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyük iller dışındaki transların sorunları ve ihtiyaçlarına da cevap vermesi gerekmektedir; bu sorunları, ihtiyaçları ve talepleri ortaya koyacak alan çalışmaları, raporlar, tanıklık aktarımları ve benzeri çalışmalarla veri toplaması ve bu veriler üzerinden tüm Türkiye geneli ile ilgili savunuculuk yapması elzemdir

Transların adalete erişimlerini kolaylaştırmak amacıyla bu gruba yönelik kapasite geliştirme eğitimleri gerçekleştirilmeli, yayınlar hazırlanmalıdır.

STK'ların, şiddet mağduru translara hukuki destek sunacak avukatlar ile irtibat kurması, farklı şehirlerde avukat ağları oluşturması, avukatları eğitmesi ve ihtiyaca yönelik hukuki desteğin güçlendirilmesi noktasında çalışmalar yürütmesi gerekmektedir.

STK'ların, transları hedef alan şiddet ile ilgili savunuculuk niteliğindeki çalışmalarında bizzat şiddet mağduru trans kadın seks işçilerini görünür kılmaları ve öznelerin aktarımlarına önem vermesi önemlidir. STK'ların, etkin bir şekilde, konuyla ilgili mevzuatın ve uygulamaları ile politikaların değiştirilmesi amacıyla savunuculuk ve lobicilik faaliyetleri yürütmesi ve kampanyalar hazırlaması gerekmektedir.

Fon veren kuruluşların, transların şiddet ve insanlık dışı muamele mağduru olmasının önüne geçmeyi veya bunlarla ilişkili olarak ortaya çıkan fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddeti görünür kıлып bu grubun hassasiyetleri çerçevesinde ve her türlü şiddetin önlenmesi amacıyla projeler üreten ve bizzat translar tarafından yönetilen STK'ların projelerini finansal olarak desteklemekten çekinmemesi gerekmektedir.

ACIK
TOPLUM
VAKFI

Medyanın bu alanda çalışan sivil toplum kuruluşları aracılığı ile translara karşı kullanılan olumsuz dil ve yayınların ortadan kaldırılması amacıyla eğitilmesi gerekmektedir. Medya aracılığı ile trans kadın ve trans erkeklere karşı yaygın şekilde kullanılan nefret söyleminin failleri gerekli şekilde cezalandırılmalı, takipsizlik kararı ile failler ödüllendirilmemelidir.

Seks işçiliği yapan trans kadın ve trans erkekler açısından ise; seks işçiliğini düzenleyen mevzuatın seks işçiliğini tümden suç olmaktan çıkaracak şekilde düzenlenmesi son derece önemlidir. Şu an var olan düzenleyici mevzuat örneği ile çelişen “*fuhsu önleyici*” politikaların ortadan kaldırılması gerekmektedir. Diğer bir deyişle, bir yandan seks işçiliğini yasal olarak tanıyıp düzenleyen devletin, diğer yandan kayıtdışı alandaki seks işçiliği ile mücadele etmeye çalışması hem mevcut mevzuat açısından hem de bu mevzuat üzerinden geliştirilen politika ve uygulamalar açısından birtakım çelişkiler doğurmaktadır. Bu çelişkiler bütünü tüm seks işçilerini mağdur etmektedir.

Hali hazırda mevcut Türk Ceza Kanunu’nda seks işçiliği’*fuhsu*”, her ne kadar bu şekilde tanımlanmasa da, seks işçilerinin çalışmak amacıyla attıkları her türlü adım suç olarak düzenlenmiş veya bu şekilde yorumlanmıştır. Dolayısıyla Türk Ceza Kanunu’nda yer alan ve suç kategorisi içerisinde anılan “*fuhsa teşvik etmek*”, “*fuhsa aracılık etmek*”, “*fuhsa yer temin etmek*” şeklinde tanımlanan fiillerin yasa uygulayıcılar ve yargı organları tarafından seks işçilerini hedef alacak şekilde yorumlanmasına son verilmesi gerekmektedir. Emniyet Teşkilatı’nın bu manada çalışma yapması gerekmektedir. Bu ibarelerin net bir şekilde tanımlarının yapılması veya yasadan çıkarılması gerekmektedir. Seks endüstrisinin doğası içerisinde önemli bir yer tutan ve seks işçileri tarafından zaruri görülen “*aracılık etmek*” veya “*yer temin etmek*” gibi fiillerin suç kategorisinde yer almasına, seks işçileri tarafından gerçekleştirilmeleri ve herhangi bir kişi veya grubun istismarına sebebiyet vermemeleri halinde, son verilmelidir.

Kişilerin bedensel veya ekonomik istismarı amacıyla oluşturulan ve seks işçilerinin bedensel bütünlükleri, ekonomik gelirleri ve yaşam şartları üzerinde tahakküm kuran, bunu da seks işçilerinin rızası dışında gerçekleştiren her türlü kişi ve grupla mücadele edilmesi gerekmektedir. Bu amaçla, Türk Ceza Kanunu’nda yer alan “*aracılık etmek*” veya “*yer temin etmek*” ibarelerinin bu kişi ve grupların suç olarak değerlendirilebilecek fiillerini net bir şekilde tanımlayacak şekilde değiştirilmesi gerekmektedir.

Çocukların ticari cinsel istismarının önüne geçilmesi amacıyla her türlü yasal ve fiili önlemin alınması gerekmektedir. Mevcut Türk Ceza Kanunu’nun ilgili hükümlerinin bu noktada uygulanması son derece önemlidir. Ancak, 18 yaş altı transların veya diğer çocukların sektör içerisinde yer almasıyla mücadele edilirken, bu kişilerin rızaları ve etkin şekilde bilgilendirilmeleri üzerinden talepleri dikkate alınmalıdır. Bu kişilerin sadece “*mağdur*” olarak nitelendirilmeleri ve “*onların adına*” birtakım mevzuat örnekleri veya politikaların oluşturulması kabul edilemez. Bu kişilerin “*mağdur*” oldukları kadar birer özne olarak da kabul edilmeleri zaruridir. Kişileri sadece rehabilitasyona tabii tutan ancak ihtiyaç ve taleplerinin ne olduğuna dair kendileriyle yapılacak bir değerlendirmeyi önemsemeyen bir yaklaşım kabul edilemez.

İnsan ticareti ile sonuna kadar mücadele edilmesi gerekmektedir. Konu ile ilgili kanun maddelerinin etkin şekilde kullanılması gerekmektedir. Ancak, seks işçiliği ile insan ticareti arasında bir ayrım yapılması ve her iki kavramın aynıymış gibi değerlendirilmemesi önemlidir. Dolayısıyla, insan ticareti ile mücadele olarak lanse edilen ancak seks işçilerini hedef alan her türlü mevzuat ve uygulama örneği ortadan kaldırılmalıdır. Kişilerin tehdit, cebir veya şiddet kullanılarak ve rızaları dışında bedenleri veya emekleri üzerinden çıkar elde etmek isteyen ve bu amaçla her türlü fiili uygulama hakkını kendinde gören her türlü kişi veya grup ile mücadele edilmesi elzemdir. Bu konuda hazırlanacak yasa

ve politikaların seks işçilerini hedef alacak şekilde değil, asıl suç fiilini ve failleri ortadan kaldıracak şekilde oluşturulması gerekmektedir.

Mevcut Zührevi Hastalıklar ve Fuhuşla Mücadele Tüzüğü'nün seks işçilerinin ihtiyaçlarını ve hak taleplerini dikkate alarak yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. 1961 tarihli bir mevzuat örneği ile hala seks işçiliği alanının kontrol altında tutulmaya çalışılması, yukarıda da dile getirildiği gibi seks işçileri özelinde ve toplumsal yapı üzerinde ciddi sıkıntılar doğurmaktadır. Mevzuatın, seks işçiliğini şu an olduğu gibi bir iş biçimi olarak tanınması, seks işçilerinin sosyal güvenlik hakkı, fiziksel, cinsel, psikolojik, ekonomik istismar ve şiddetten korunma hakkını ve her türlü ayrımcı muameleden korunma hakkını temel alarak yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Bu düzenleme yapılırken, trans kadın seks işçileri de dikkate alınmalı, kayıtlı alanda seks işçiliği yapabilmek için şu an gerekli olan “*pembe kimlik sahibi olma*” şartı ortadan kaldırılmalıdır. Seks işçiliği mevzuatının cinsel yönelim, cinsiyet kimliği ve cinsiyet temelli her türlü ayrımcılıktan uzak şekilde düzenlenmesi son derece önemlidir.

Kolluk kuvvetlerinin trans seks işçilerini hedef alan ve taciz eden her türlü uygulamasına son verilmelidir. Trans kadın seks işçilerinin evlerine yönelik baskınlar ve ev mühürlemelerine ve keyfi ve hukuksuz şekilde yazılan idari para cezalarına son verilmesi gerekmektedir. Trans kadınların barınma hakları ve özel hayatlarının gizliliğine saygı duyulmalı, idari para cezaları üzerinden trans kadın seks işçilerini hedef alan ekonomik şiddete son verilmelidir. Trans kadın seks işçilerine yönelik ayrımcı uygulamalarda bulunan ve şiddet uygulayan polisler soruşturulmalı ve failler hakkında gerekli cezalar verilmelidir. Suç işleyen polisleri koruyan her türlü cezasızlık politikasına son verilmelidir. Emniyet birimlerinin trans kadın seks işçilerinin ihtiyaçları ve hassasiyetleri ile temel hakları konusunda eğitilmesi ve bu eğitimlerin sürekli kılınması son derece önemlidir.

Trans kadın seks işçilerinin seks işçiliğini güvenli alanlarda yapabilmesi için gerekli koşullar oluşturulmalıdır. Genelevlere trans kadın seks işçilerinin girişlerinin önündeki engeller kaldırılmalı, diğer alanlarda bu grubun ihtiyaçları temelinde çalışabilecekleri mekanlar tahsis edilmelidir. Seks işçiliği yapan trans kadın seks işçilerinin sigortalı, belirli saatlerle sınırlandırılmış ve yıpranma payı dikkate alınmış şekilde çalışması, işçi olarak her türlü hakkının tanınması gerekmektedir. İlgili mevzuat buna müsaade edecek şekilde düzenlenmelidir.

Trans kadınların eğitim ve istihdam alanlarında yoğun ve sistematik şekilde karşılaştıkları her türlü ayrımcılık ile mücadele edilmesi gerekmektedir. Seks işçiliği yapmak istemeyen trans kadınlar için, bu grubun ihtiyaç ve talepleri dikkate alınarak, çıkış stratejileri oluşturulmalıdır. Eğitim hayatları transfobik ayrımcılık pratikleri veya başka sebeplerle sonlandırılmış trans kadınların eğitimlerine devam edebilmeleri için her türlü kolaylığın sağlanması gerekmektedir. Seks işçiliğini bırakmak isteyen trans kadınların emek piyasası özelinde kapasitelerini güçlendirecek eğitim programlarının gerçekleştirilmesi zorunludur. İstihdam alanındaki ayrımcılıkla mücadele etmek amacıyla sosyal politikalar geliştirilmeli, eğitim programları ile kamu ve özel sektörün konu hakkında farkındalık ve bilincinin artırılması hedeflenmelidir. Hükümet tarafından trans kadınların ihtiyaçlarının istihdam politikalarına dahil edilmesi ve pozitif ayrımcılık pratiklerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın bu konuyla ilgili harekete geçmesi gerekmektedir.

KIRMIZI ŞEMSIYE CİNSEL SAĞLIK VE İNSAN HAKLARI DERNEĞİ

ADRES: Meşrutiyet Mah. Konur 2 Sok. 44/8 06640 Kızılay, ANKARA

TEL: 03124192991, 05389734800

WEB: <http://www.kirmizisemsiye.org>

E-POSTA: kirmizisemsiye@kirmizisemsiye.org

SWEDEN

**AÇIK
TOPLUM
VAKFI**

AÇIK
TOPLUM
VAKFI